

A MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG VÉLEMÉNYE A BÜNTETÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK VÉGREHAJTÁSÁRÓL SZÓLÓ TÖRVÉNYJAVASLATRÓL

2004. augusztus

Régóta esedékes munkát végzett el az Igazságügyi Minisztérium azzal, hogy megalkotta a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvény tervezetét (a továbbiakban: Javaslat). Visszáz a jelenlegi helyzet, hogy a bv.-intézetek belső viszonyait egy pártállami jogszabály szabályozza, méghozzá egy olyan típusú jogszabály – az 1979. évi 11. törvényerejű rendelet -, amely már nem is létezik. Természetesen az elmúlt tizenöt év alatt a büntetésekre vonatkozó jogszabályok igen jelentős mértékben változtak. A 90-es évek első felében jogalkotók és jogalkalmazók fontos reformokat valósítottak meg, amelyek korszerűbbé és emberibbé tették a büntetés-végrehajtást, és amelyeket az 1998-as konzervatív irányváltás sem tudott teljesen felszámolni. E változások azonban csak visszasábbá tették, hogy a jogalkalmazónak egy negyedszázados tvr.-re kellett hivatkoznia, amely a módosítások következtében már olyan mértékben eltávolodott attól a keretjogszabálytól, amelynek a számát viselte, mint a hatályos Alkotmány az 1949. évi XX. törvénytől. Ennek a helyzetnek az is következménye lett, hogy a büntetés-végrehajtás belső viszonyainak egyre nagyobb részt kellett miniszteri rendeletekkel szabályozni, jóllehet e szabályok a fogvatartottak alapvető jogait is érintették.

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

1) Kapcsolattartás a társadalommal, EVSZ

Tartalmát tekintve a Javaslat – szakítva a fentebb említett konzervatív irányváltás szemléletével – az elítélt minél teljesebb elszigetelése helyett olyan szabályokat állapít meg, amelyek segítenek fenntartani az elítélt kapcsolatát a családjával, a társadalommal, és amelyek szabadulása után hozzásegíthetik ahhoz, hogy visszataláljon a társadalomba.

Ebben az összefüggésben fontos – és jogvédő szervezetek által korábban megfogalmazott állásfoglalással egybecsengő - alapelv, hogy a kimaradás és a rövid tartamú eltávozás nem a jutalmazás formája, hanem az elítélt kapcsolattartásának része. Ez a szemléletváltás utólag igazolja, hogy téves úton jártak azok az intézetparancsnokok, akik büntették az eltávozásért folyamodó elítélteket mondván, hogy jutalmat nem lehet kérni, aki tehát ismételt jutalmat kér, valójában zaklatja a hatóságot. A Javaslat a közvetlen ellenőrzés nélküli családi látogatás intézményével a kapcsolattartás új, humánus formáját vezeti be. Éppen e reformok összefüggésében érthetetlen, miért számolná fel a Javaslat az enyhébb végrehajtási szabályok (EVSZ) intézményét, amelyet az IM korábbi, konzervatív vezetése hamis ürüggyel működésképtelenné tett. A Javaslatnak nem kiiktatnia kellene az EVSZ-t, hanem feltámasztania, olyan engedélyezési rendszer bevezetésével, amely minimálisra csökkenti a veszélyt, hogy az intézetből rendszeresen kijáró elítélt újabb bűncselekményt követ el.

2) Indokolási kötelezettség és jogorvoslat. Nagyobb szerepet a bv. bírónak!

A Javaslat az alapvető rendelkezések között mondja ki, hogy az elítéltet megilleti a védelem joga. [9. § (1) bekezdés]. A bekezdés szövegezése a védő meghatalmazása kérdésében a Btk.-ra, a védő kirendelése kapcsán a Be.-re hivatkozik annyiban helyesen, hogy a büntetés végrehajtása is a büntetőeljárás része. Valójában azonban a jogerősen elítélt fogvatartottnak (és ez a fogvatartásával kapcsolatos ügyekben az előzetesen letartóztatottra is igaz), nem védőre van szüksége, hanem jogi segítőre, olyan, a jogban járatos képviselőre, aki segítséget nyújt számára, hogy hatékonyan tudja igénybe venni a Javaslat 67-70 §-aiban felsorolt kérelmi, panasztételi és jogorvoslati lehetőségeket.

A nehézséget az okozza, hogy az eljárás, amelynek során a bv. intézet az elítéltről, vagy az elítélt ügyeiben dönt, természetesen nem büntetőeljárás, de nem is államigazgatási eljárás. Így többnyire nincsenek

törvényben rögzített eljárási szabályai, a döntéshozónak nincs indokolási kötelezettsége, az érintettnek pedig az egyetlen jogorvoslati lehetősége, hogy panasszal fordul a döntéshozó feletteséhez, vagy a törvényességi felügyeletet gyakorló ügyészhez. A kivétel a magánelzárás fegyelmi büntetés, amelyet mind a hatályos tv., mind pedig a Javaslat „quasi-büntetőeljárásnak” tekint, hiszen eredményeképpen a fogvatartottra az általánosnál szigorúbb szabadságvesztést szabnak ki. Ebben az egyetlen esetben a fegyelmi büntetéssel sújtott fogvatartott az intézet parancsnokának határozatával szemben a bv. bíróhoz fellebbezhet, a tárgyaláson védője is részt vehet.

Valójában azonban távolról sem a magánelzárás a legsúlyosabb joghátrány, ami egy fogvatartottat érhet. Súlyosabb ennél, ha az intézet – minthogy mérlegelési körébe tartozik – a törvényi feltételek fennállása ellenére sem kezdeményezi a szabadságvesztés fokozatának megváltoztatását (35.§), vagy az elítélt feltételes szabadságra bocsátását (36. §). A döntés a bv. bíró kezében lenne, de az intézet előterjesztése híján döntésre sem kerülhet sor. Súlyos következményei vannak az elítélt biztonsági értékelésének is (59. §), hiszen ennek alapján dől el, hogy enyhébb, vagy szigorúbb végrehajtási körülmények közé kerül-e. (Erről lásd bővebben az Általános megjegyzések 4. pontját.) Az értékeléssel kapcsolatban az intézetnek csupán tájékoztatási kötelezettsége van, indokolási kötelezettsége nincs [87. § (5) bekezdés]. Nincs indokolási kötelezettsége a parancsnoknak a biztonsági elkülönítés elrendelésekor sem (113. §), holott ez a rendszabály az elítéltre nézve nem sokban különbözik a magánelzárástól. Bár a különleges biztonságú zárkába illetve körletre helyezés indokoltságát az országos parancsnok kéthavonta felülvizsgálja, [114. § (5) bekezdés] az elítélttel szemben itt sincs indokolási kötelezettség. A különleges biztonságú zárkában való elhelyezésnek időbeli korlátja sincs. Az intézkedés fenntartásának indokai pedig a harminchatodik értékeléskor sem fognak számottevően különbözni a hatodik értékeléskor felsorolt indoktól.

Ha kizáró okok nem állnak fenn, az intézet mérlegelés alapján dönti el, hogy hányszor engedélyezi- az elítéltnak a rövid tartamú eltávozást (109. §), vagy a kimaradást (110.§), illetve engedélyezi-e hogy meglátogassa súlyosan beteg hozzátartozóját, vagy részt vegyen a temetésén (65. § (4) bekezdés). Az intézet mérlegelési és döntéshozatali joga természetesen nem kifogásolható. Az indokolás elmaradása miatt azonban sem az érintett, sem a kívülálló nem tudhatja, miért éppen ez a döntés született, kellőképpen mérlegelték-e a kérelem megalapozottságát. Az indokolás elmaradásából is következik, hogy a döntéssel szemben az elítéltnak nincs hatékony jogorvoslati lehetősége. Az engedélyezett büntetésfélbeszakítások száma 1997 és 2000 között 1158-ról 147-re csökkent, holott a jogszabály nem változott, csak a büntetés-végrehajtási politika. A fentiek alapján mindenképpen indokolt volna a Javaslat módosítása az alábbiak szerint:

1. A törvényi feltételek fennállása esetén az elítélt is kezdeményezhesse (kérelmezhesse) a szabadságvesztés fokozatának megváltoztatását, illetve feltételes szabadságra bocsátását..
2. Az elítélt jogosult arra, biztonsági értékeléséről, biztonsági elkülönítéséről, különleges biztonságú zárkába helyezéséről, továbbá rövid távú eltávozásra, kimaradásra, büntetésfélbeszakításra irányuló kérelmének elutasításáról indokolt határozatot kapjon.
3. Az elítélt a számára sérelmes határozat ellen a panasz eljárás mellett vagy helyett fellebbezést vagy felülvizsgálati kérelmet nyújthat be a bv. bíróhoz.
4. Az elítéltet ilyen esetben meg kell hallgatni, és biztosítani kell számára, hogy ügyvéd, rászorultság esetén pártfogó ügyvéd segítségét vegye igénybe.
5. A jogorvoslati eljárások elburjánzása elleni védekezés érdekében a törvény kimondhatja, hogy az elítélt az intézet elhagyására irányuló kérelmének elutasítása miatt, vagy biztonsági értékelése ügyében évente csak egyszer élhet jogorvoslati jogával, továbbá kimondhatja azt is, hogy a bv. bíró végzése ellen nincs helye fellebbezésnek

A Javaslat ilyen irányú továbbfejlesztésére már csak azért is szükség volna, hogy a büntetés-végrehajtás a jövőben ne legyen kiszolgáltatva a változó politikai igényeknek.

3) A jogvédő szervezetek, egyházak. A „nép ügyvédje a bv.-ben

A kapcsolattartás illetve a jogorvoslat kérdésköre kapcsán kellene szabályozni a jogvédő szervezeteknek a bv.-intézetekben végzett megfigyelő tevékenységét, illetve azt, hogy a fogvatartottak miképpen élhetnek azokkal a lehetőségekkel, amelyeket a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (Jstv.) biztosít a rászorulóknak. A társadalmi szervezeteknek a büntetés-végrehajtási szervezetről szóló 1995. évi CVII. tv. (Bvsztv) ad keretjelleget felhatalmazást a fogvatartás körülményeinek figyelemmel kísérésre [13.§ (1) bekezdés]. A jelen törvényben az elítélt jogai közt (65. §) kellene kimondani, hogy az elítélt biztonsági felügyelet mellett, de ellenőrzés nélkül tarthat kapcsolatot a fogvatartás körülményeinek megfigyelését végző társadalmi szervezetekkel. Tevékenységük keretében e szervezetek munkatársai a fogvatartott meghatalmazása alapján megismerhetik a fogvatartottnak azokat a személyes adatait, amelyek a fogvatartással kapcsolatban keletkeztek, és a fogvatartással kapcsolatos ügyekben vállalhatják a

fogvatartott képviselőjét is. A megfigyelő tevékenységük során tudomásukra jutott személyes adatokat a jogvédő szervezetek és munkatársaik csak anonimizált formában használhatják fel, kivéve ha a fogvatartott írásban felhatalmazza őket adatai nyilvánosságra hozatalára. Az elítélt joga a társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartásra a szükséges eltérésekkel alkalmazandó az előzetesen letartóztatottakra is. Tekintettel arra, hogy Magyarországon ma több, mint száz bejegyzett egyház működik, indokolt, hogy az egyházak is együttműködési megállapodást kössenek a büntetés-végrehajtással a Javaslat 71. §-a végrehajtása érdekében. A fogvatartottak jelentős része, feltehetőleg többsége rászoruló, de éppen fogvatartása miatt nincs lehetősége arra, hogy a Jstv. 21 és 22.§ szakaszának megfelelő módon kérjen jogi segítséget az IM Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálatától. Nincs módja arra sem, hogy beszerezze a rászorultság igazolásához szükséges dokumentumokat. A Javaslat benyújtása jó alkalmat kínál arra, hogy a Kormány kezdeményezze a Jstv. módosítását. Eszerint fogvatartott esetében – ha a segítségnyújtás előzetes engedélyezésére van szükség – a jogi képviselő is benyújthatja a jogi segítségre irányuló kérelmet és a kérelemben megjelölheti az ügyben eljáró jogi segítőt. A rászorultság igazolását a fogvatartott büntetőjogi felelőssége tudatában tett nyilatkozata helyettesíti. A munkát végző fogvatartott jövedelméről az intézet ad igazolást.

4) A rezsimszisztem előnyei és veszélye. Alkotmányosságának feltételei

Észszerű kompromisszumot tükröz a Javaslat abban a vitában, hogy a bíróság vagy a büntetés-végrehajtás döntsön-e arról, hogy büntetése során milyen korlátozások sújtsák az elítéltet. A jelenlegi szisztem hívei úgy vélik, az ítéletnek nemcsak a szabadságvesztés időtartama tekintetében kell differenciálnak lennie, de a végrehajtás szigorja tekintetében is. A bv. egyes szakemberei ezzel szemben azzal érvelnek, hogy az elítélt nevelését jobban szolgálja, ha az elítélt magatartását folyamatosan figyelemmel kíséző intézetnek joga van rá, hogy a fogvatartási körülmények szigorításával vagy enyhítésével büntesse illetve jutalmazza a fogvatartottat. Ezzel az elgondolással szemben nyomós érv, hogy ilyen módon egy rendvédelmi szerv jelentős mértékben átvénné a bíróság ítélező funkcióját. A Javaslat, köztes megoldást keresve a két elv között, törvényi szintre emeli azt a megoldást, amelyet egyes bv.-intézetekben, például a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben a Házirend alapján jelenleg is alkalmaznak. Ennek az ügynevezett progresszív szisztemnek az a lényege, hogy az intézet a végrehajtási fokozaton belül különböző – enyhe, közepes és szigorú – rezsimeket hoz létre, és ezeknek az eltérő szabályai alapján nyújt vagy von meg kedvezményeket. Az elvben hatékonynak tetsző szisztem azonban önkényes megoldásokhoz vezethet. A rezsimszisztem révén a büntetés-végrehajtás felülírhatja a bíróság ítéletét. Ebből a szempontból az is elfogadhatatlan, ha a börtönfokozat legsúlyosabb rezsime azonos a fegyházfokozat legenyhébb változatával. Valójában azonban a Javaslat jóval túlmege ezen, és azt is lehetővé teszi, hogy a börtönfokozat legsúlyosabb változata a fegyház fokozat legsúlyosabb változatával legyen azonos. A 84. § (2) bekezdése értelmében „a fegyházban az elítélt (...) az intézeten belül csak engedéllyel és felügyelet mellett (...)mozoghat” (ba/ pont), „zárkája ajtaját éjszaka zárva kell tartani, nappal engedélyezhető az időszakos nyitva tartás” (d/ pont), „csomagot legalább havonta, legfeljebb háromhetente kaphat, illetve küldhet” (i/ pont), „telefonbeszélgetés kezdeményezésére kéthetente legrövidebb öt, leghosszabb tíz perc (...) időtartamban jogosult” (ja/ pont), „látogató fogadására kéthavonta (...) jogosult” (ka/ pont). Ezzel szemben a 85 § (2) bekezdése értelmében a „börtönben az elítélt (...) csak engedéllyel és felügyelet mellett (...)mozoghat (ba/ pont), „zárkája vagy lakóhelyisége ajtaját éjszaka nyitva kell tartani, nappal engedélyezhető az időszakos nyitva tartás” (da/ pont), „csomagot (...)legalább havonta, legfeljebb háromhetente (...) kaphat, illetve küldhet” (ia/ pont), „telefonbeszélgetés kezdeményezésére (...)kéthetente legrövidebb öt, leghosszabb tíz perc (...)időtartamban jogosult” (ja/ pont), „látogató fogadására (...) kivételesen kéthavonta (...) jogosult” (kb/ pont). Látható, a két szöveg – eltekintve a 85. § (2) bekezdés kb/ pontjában megjelenő „kivételesen” szótól – semmiben sem különbözik, azaz a büntetés-végrehajtás a börtönbüntetésre ítélt, de „problémás” fogvatartottat eljárási garanciák, indoklási kötelezettség és jogorvoslati lehetőség nélkül a legszigorúbb fegyház fokozatba helyezheti. A különböző rezsimek a Javaslat szövegezése szerint nem képeznek egységet, a bv. tehát megteheti, hogy a börtönös elítéltnek a telefonbeszélgetést hetente, de a látogatást csupán kéthavonta engedélyezze. Így a rezsimeknek nem háromszor három, hanem legalább kilencszer kilenc változata jön létre, amely nemcsak az elítélt, de végül a felügyelet számára is teljesen áttekinthetetlen. Ez a szisztem, ha törvénné válik, aligha mege át az Alkotmánybíróság szűrőjén. Ahhoz, hogy a rezsimszisztem, amelynek kétségtelenül vannak progresszív elemei, alkotmányos legyen, legalább az alábbi feltételeknek teljesülniük kell:

1. A rezsimeknek egységet kell alkotniuk, a fogvatartottnak a fokozata és a rezsimesorolása ismeretében pontosan tudnia kell, mire van joga, és mire nincs.
2. A rezsimek nem fedhetik át egymást, a legsúlyosabb börtönrezsime sem lehet olyan szigorú, mint a legenyhébb fegyházrezsime.
3. A besorolást indokolt határozatban kell közölni a fogvatartottal.

4. A fogvatartott évente legalább egyszer besorolása felülvizsgálatát kérheti a bv. bírótól.

5) Zsúfoltság és befogadás

A jelenleg hatályos 6/1996. IM rendelet 137 § (1) bekezdése értelmében „a zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélre hat köbméter légtér, és férfi elítéltek esetén három négyzetméter, a fiatakorúak, illetve a női elítéltek esetén három és fél négyzetméter mozgástér jusson”. Köztudott, ezt a szabályt a büntetés-végrehajtás sosem tudta betartani: az idők folyamán a tényleges helyzet egyre távolabb került a jogszabályi előírástól, vagyis a büntetés-végrehajtás folyamatosan jogszabályt sértett. A Javaslat [78. § (3) bekezdés] – papíron – jelenős mértékben javítja a fogvatartottak helyzetét, hiszen a jövőben egy személyre tíz köbméter légtér és négy négyzetméter mozgástér jut, egyúttal azonban a „lehetőség szerint” kifejezéssel fel is puhítja a törvényt. Az új szövegezés tehát ahelyett, hogy megszüntetné a törvényt sértő helyzetet, törvényesíti azt. Ha az előírást csak lehetőség szerint kell követni, akkor teljesen fölösleges meghatározni a légköbmétereket és a négyzetmétereket. Ha viszont a törvény meghatározza a biztosítandó légköbmétert, ennek kötelező érvényű szabálynak kell lennie. Akkor a befogadás feltételei között is meg kell jelennie, hogy az intézet megtagadja a befogadást, ha a befogadandó személy számára nem tudják biztosítani a jogszabályban meghatározott lég- és mozgástérrel, és ettől az intézet vezetője csak az országos parancsnok (vagy akár a politikai felelősséget viselő igazságügyi miniszter) írásbeli utasítására, vagy a törvényességi felügyeletet gyakorló megyei főügyészség jóváhagyásával térhet el.. Hollandiában ilyen esetben a börtönigazgató próbál az illetékes ügyész segítségével – például egyes elítéltek feltételes szabadlábra helyezése vagy a büntetés megkezdésének elhalasztása révén – megoldást találni. Arról azonban szó sem lehet, hogy több embert helyezzenek el egy intézetben, mint ahányat a törvény megenged.

6) A megőrzés szabályai

Az elítéltek a börtön jelentésű orosz szó, a tyurma nyomán csurmának hívják azokat a zárkákat, ahol a szállítás alatt álló, „megőrzéses” személyeket tartják fogva. Itt őrzik azokat, akiket az egyik bv. intézetből a másikba helyeznek át, de várniuk kell a szállításra, itt várnak azok, akiket valamilyen eljárási cselekmény vagy a bírósági tárgyalás miatt szállítanak más településre, akiket orvosi vizsgálatra hoztak be a bv. központi kórházába, vagy visznek vissza onnan körszállítással a letöltő házba. A megőrzésesek nem tartoznak bele a megőrzést végrehajtó intézet létszámába, esetlegesen gyakorolhatják a fogvatartotti jogokat: nem fogadhatnak látogatót, bizonytalan, hogy telefonálhatnak-e. A fogvatartás körülményei a megőrző zárkákban sokkal rosszabbak, mint az intézet rendes zárkáiban: nagyobb a zsúfoltság, rosszabbak a higiéniai körülmények, gyakoribb a fogvatartottak közötti agresszió, a zárkán belüli lopás. A Javaslat hallgat a problémáról, holott a megőrzésesek helyzete jogszabályi rendezést kíván. A törvényben meg kellene határozni a megőrzés leghosszabb időtartamát, a megőrzés idején is gyakorolható fogvatartotti jogok körét.

7) Az elítéltek munkavégzése

Nem változtat a Javaslat azon az előírásán, hogy az elítélt munkadíja a minimálbér összegének legalább egyharmada [148. § (3) bekezdés]. A gyakorlatban ez jelenleg azt jelenti – és a Javaslat szövegezése alapján ez a jövőben sem fog megváltozni –, hogy a teljes munkaidőben foglalkoztatott, 100 százalékos teljesítményt nyújtó elítélt a minimálbér egyharmadát kapja meg. A jogszabály, illetve a gyakorlat sérti az „egyenlő munkáért egyenlő bért” alkotmányos elvét, de ellentétes az elítélt nevelésének, a társadalomba való visszavezetésének érdekével is. A helyzeten csak úgy lehetne változtatni, ha az elítéltek megkapnák a munkájuk után járó tényleges bért, ebből azonban levonnák az ételmezésük, tartózkodásuk, ruházatuk költségeit. Ilyen fordulatra nyilvánvalóan csak akkor nyílna lehetőség, ha a bv. kft.-k piaci vállalkozásként működnének, illetve ha a bv. az elítélt beleegyezésével, megfelelő felügyelet mellett nagyobb számban foglalkoztatna civil munkahelyeken is elítélteket. (A felügyelet illetve az őrzés továbbra is a költségvetést terhelő állami feladat maradna.) Fenntartja a Javaslat azt a szabály is, hogy a bv. intézetben végzett munka a szolgálati idő szempontjából nem számít bele a nyugdíjba. Ez – különösen a hosszabb szabadságvesztésre ítélték esetében – többnyire kizárja a szabadulást követően a társadalomba való visszailleszkedést, tehát ellentétes a büntetés meghirdetett céljával.

8) Közérdekű munka

Közismert, hogy a magyar bíróságok rendkívül ritkán alkalmazzák büntetésként a közérdekű munkát. A Javaslat indokolása is utal arra, hogy 2003-ban a közbűvés bűncselekmények miatt kiszabott szankcióknak

csak 4,23 százalékában ítélték a vádlottat közérdekű munkára. Pedig a szabadságvesztés kiváltásának és ezáltal a bv. intézetek zsúfoltsága csökkentésének leginkább kézenfekvő módja a közérdekű munka, hiszen a pénzbüntetést az elítéltek jelentős része nem tudja kifizetni, s így az elzárásá válik. A Javaslat a pártfogó felügyelői szolgálat feladatává teszi a közérdekű munka végrehajtására kijelölhető munkahelyek nyilvántartását, a munkahely kijelölését az elítélt számára, továbbá a közérdekű munka végrehajtásának ellenőrzését. Ujdonság, hogy az elítélt foglalkoztatásával kapcsolatos költségek fedezésére a közérdekű foglalkoztató költségátalány megfizetését igényelheti. A fentiekből nyilvánvaló, hogy pártfogó felügyelői szolgálat hatékonyságán fog múlni, hogy a közérdekű munka valóban széles körben alkalmazott, korszerű büntetési nemmé válik-e Magyarországon. Ehhez azonban valószínűleg további reformokra illetve törvénymódosításra is szükség van. Jelenleg az elítéltek magánszemélyekhez való kihelyezése illetve a versenyszférában való foglalkoztatása a kényszermunka tilalmába ütközik. Ez a tilalom azonban valószínűleg megszűnne, ha a kisebb bűncselekmények miatt elítélt személy választhatna a szabadságvesztés és a kijelölt munkahelyen való kötelező munkavégzés között. Ilyen esetben az elítélt munkabért kapna, munkabérének azonban az ítéletben meghatározott részét – ahogy hajdan a javító-nevelő munka esetében történt – az állam elvonná az elítélttől. A munkaadót az állam adókedvezményrel tehetné érdekeltté abban, hogy elítélteket foglalkoztasson. Egy ilyen jellegű reform egyszerre tehetné a büntetési rendszert olcsóbbá és humánusabbá.

9) Pártfogó felügyelet

Az Igazságügyi Minisztérium 2003-ban a működésképtelenné vált, idejét múlt bírósági pártfogói szervezet helyébe felállította az új Pártfogó Felügyelői Szolgálatot. A Javaslat számos feladatot ró a szolgálatra. A közérdekű munka szervezése mellett a szolgálat feladata, hogy a pártfogolt kockázati értékelése alapján rendszeresen kapcsolatot tartson vele, segítséget nyújtson számára a munkába álláshoz, letelepedéshez, családi kapcsolatai helyreállításához. Különösen fontos, hogy a pártfogoltak esetében az ügy ura a pártfogó felügyelet, a rendőrség csupán közreműködik a pártfogó felügyelet végrehajtásában. Ennek keretében teljesíti a pártfogó felügyelet megkereséseit, illetve javaslatot tehet a szolgálatnál a pártfogolt számára előírt magatartási szabályok megváltoztatására. Indokolt volna jogszabályban rögzíteni azt is, hogy az elítélt rövid tartamú eltávozása, kimaradása, beteg hozzátartozója meglátogatása engedélyezéskor a bv. intézetnek nem az elítélt lakhelye szerinti rendőrségtől, hanem az illetékes Pártfogó Felügyelői Szolgálattól kell véleményt kérnie. A Javaslat – igen helyesen – módosítja a Btk.-t, megnövelve a bíróságok lehetőségét arra, hogy az ítéletüket teljesen kitöltő, felnőtt korú elítéltek esetében is előírjanak a szabadulásuk utáni időre magatartási szabályokat, amelyeknek a megtartását a pártfogó felügyelet ellenőrzi (306. §). A továbbiakban a szolgálat működése nem törvényhozási, hanem költségvetési kérdés. Az IM tervei szerint 2006-ra, mire a Javaslat alapján készülő törvény hatályba lép, a szolgálat létszáma 900-ra emelkedik. Ha azonban a szolgálat hatékony működése révén valóban sikerül csökkenteni a visszaesők arányát, a szolgálat működtetéséhez szükséges költségvetési többlet busásan mértéül a szabadságvesztésre ítélték számának csökkenése révén.

10) A rendőrség operatív tevékenysége a bv. intézetekben

A megyei rendőr-főkapitányságok vizsgálati osztályának munkatársai irodát tartanak fenn a büntetés-végrehajtási intézetekben. Az itt szolgálatot teljesítő rendőrtisztek működtetik a börtönbeli besúgóhálózatot, információkat gyűjtenek a fogvatartottak körében az intézet rendjét veszélyeztető cselekmények előkészületeiről, az intézeten belül vagy a szabadulás után tervezett bűncselekményekről. Információgyűjtő tevékenységüknek csak az eredményeit közlik a bv. intézet felelős vezetőivel, az információ hitelességének bizonyítékait általában nem osztják meg vele. Így ha azt állítják, hogy az elítéltek egy csoportja kitörésre készül, ezért korlátozni kell a szabadtéri sportolást, vagy két elítélt zsarolni készül egy társát, ezért biztonsági elkülönítésükre van szükség, egyetlen intézetparancsnok sem meri semmibe venni a figyelmeztetést, hiszen ha az esemény valóban bekövetkezik, őt vonják felelősségre. Ha viszont nem következik be, akkor a „börtönoperások” jól dolgoztak. Pedig lehet, hogy a rendőrök csak az orránál fogva vezették a bv. parancsnokot, vagy egy fifikás besúgó vezette az orránál fogva rendőröket és rajtuk keresztül a bévéseket is. A rendőröknek erre a börtönbeli tevékenységére semmiféle jogszabály nem ad felhatalmazást: a bv. intézetekben végzett rendőri információgyűjtésről nincsen szó sem a hatályos tvr.-ben, sem a jelen Javaslatban, sem a rendőrségi törvényben. A közelmúltig két azonos tartalmú törvényhely indokolhatta a rendőrök jelenlétét a bv. intézetekben. A rendőrségi törvény illetve a Bvtvr. 13/A. §-a értelmében a szabadulás előtt álló elítélt magatartása, a bűnözői kapcsolatainak fenntartásáról szóló információk alapján a megyei rendőr-főkapitányság kezdeményezhette az elítélt „bűnmegelőzési ellenőrzését”. Ezt az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek találta, és megsemmisítette. Jogállamban semmilyen közhatalmi intézmény nem működhet jogszabályi felhatalmazás nélkül. A jelen Javaslat alapján

készülő törvény hatályba lépéséig a rendőri állományú bv. operásoknak el kell tűnniük a bv. intézetekből. Operatív információgyűjtésre természetesen a jövőben is szükség van. De ennek a gazdája csakis az intézet parancsnoka, illetve az általa ezzel megbízott bv. tiszt lehet.

11) Előzetes letartóztatás: az ügy ura

A Javaslat értelmében az előzetesen letartóztatott kapcsolatot tarthat hozzátartozóival [285.§ (1) b/ pont] kivéve ha ezt a rendelkezési jogkör gyakorlója – vádirat benyújtása előtt az ügyész, utána a bíróság – a 277. § (2) a/ pontja alapján korlátozza. A hozzátartozókon kívül a más személyekkel az előzetesen letartóztatott a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélye alapján tarthat kapcsolatot. E szabályozással a Javaslat a jelenlegi gyakorlatot folytatja: az előzetesen letartóztatott jogosult arra, hogy hozzátartozóival kapcsolatot tartson, ám ez a joga a büntetőeljárás érdekében korlátozható. Ezzel szemben a jelenleg hatályos Be. 43. § (3) b/ pontja úgy rendelkezik, hogy a fogva lévő terhelt hozzátartozóival is csak az ügyész illetve a bíróság engedélyével érintkezhet. A bv. nem vette figyelembe ezt az életszerűtlen előírást, a rendőrségi fogdáknak ellenben anélkül korlátozták a fogvatartottak kapcsolattartását a hozzátartozóikkal, hogy elmondták volna, hogy a további kapcsolattartáshoz az ügyésztől kell engedélyt kérniük. Ez az új Be. hatályba lépése után számos fogdában okozott komoly feszültséget. Bár a bv. ésszerűen járt el, nyilvánvalóan nem tartható fenn az az állapot, hogy a Bvtvr. vagy az új törvény ellentétes legyen a Be.-vel. Mindenképpen indokolt tehát a Be. idézett rendelkezésének módosítása, hozzáigazítása a Javaslat 277. §-a szövegéhez.

A 277. § (2) e/ pontja értelmében a rendelkezési jogkör gyakorlója dönt a letartóztatott „fokozott őrzéséről, illetve felügyeletéről”. A 280 § értelmében viszont a parancsnok dönt arról, hogy az előzetes letartóztatást az általános vagy szigorúbb szabályok szerint kell-e végrehajtani. Ezzel a parancsnok indokolási kötelezettség nélkül átveheti a rendelkezési jog gyakorlójának jogkörét. A rendelkezést úgy kellene módosítani, hogy a parancsnok a fogvatartottnak az intézet rendjét veszélyeztető magatartása alapján legfeljebb három napra rendelheti el a szigorúbb szabályok alkalmazását, ezt azonban három napon túl csak a rendelkezési jog gyakorlójának döntése alapján lehet fenntartani. Az előzetesen letartóztatottal szemben a korlátozásokat alapvetően csak a büntetőeljárás sikere érdekében lehet elrendelni. Ha a korlátozást a büntetőeljárás érdeke nem teszi feltétlenül szükségessé, akkor az előzetes letartóztatásban lévőknek kedvezőbb helyzetben kell lenniük, mint azoknak, akik a jogerős büntetésüket töltik. Indokolt lenne tehát hogy az előzetesek főszabályként kéthetenként fogadhassanak látogatót és kaphassanak csomagot, ellentétben a Javaslatban foglalt korlátozással (havi egy látogatás és egy csomag., [285.§ (1) bb/ és bd/ pont]). Ugyancsak visszás, hogy míg az elítéltek csomagot is kaphatnak és a letéti pénzükből is vásárolhatnak, az előzeteseknek választaniuk kell a két lehetőség közül [285. § (1) bd/]. Végezetül indokolt volna, hogy a meghatalmazással még nem rendelkező védő beléptetésére vonatkozó rendelkezések 6./1996 IM rendeletből [55.§ (4)] átkerüljenek a törvénybe.

12) Rendőrségi fogdák, elzárás, idegenrendészeti őrizet

2005. január 1-étől az előzetesen letartóztatottat legfeljebb összesen két hónapig lehet rendőrségi fogdában fogva tartani. A jogállami normákhoz képest ez az idő is rettenetesen hosszú, hiszen általában a rendőrségi fogvatartás legfeljebb 72 óráig tarthat. Magyarországon mégis öt év kellet hozzá, amíg ez a két hónapos korlátozás elérkezett a hatályba lépés küszöbére. Áttörést jelent viszont, hogy a Javaslat szerint a törvény nem hatalmazza fel a belügyminisztert, hogy rendeletet alkosson rendőrségi fogdában végrehajtott előzetes letartóztatásról. A jég már korábban megtört, hiszen az idegenrendészeti és a menedékjogi törvény módosítását is az IM készítette elő. Mégis hallatlan, hogy egy rendőrségi intézmény, a rendőrségi fogda működésének rendjét ne a rendőrséget képviselő belügyminiszter határozza meg, hanem az igazságügyi miniszter által előkészített törvény. Kevésbé jó hír, hogy a szabálysértési elzárást a jövőben rendőrségi fogdában kell végrehajtani. Ez nyilván kompromisszum eredménye. A rendőrség feltehetőleg nem volt hajlandó a fogvatartottakkal együtt rendőrségi épületeket is átadni, elvállalta viszont a szabálysértési eljárásban elzárásra ítélt büntetésének a végrehajtását. Indokolt volna, hogy a Javaslat tartalmazzon néhány minimum-szabályt. Mindenekelőtt azt kellene a készülő törvényben rögzíteni, hogy az elzárás nem lehet rosszabb a fogháznál. Az elzárásra ítélteknek legalább azokat a jogokat biztosítani kell, amelyekkel a fogházbüntetésre ítéltnek rendelkeznek. Ugyanez vonatkozik a határőrségi fogdáknak végrehajtott idegenrendészeti őrizetre. E fogdák szabályzata szerint a külföldiek a határőrségi fogdáknak többnyire fegyházi körülmények közé kerülnek, zárkájuk ajtaja például általában zárva van. Pedig nem a büntetésüket töltik, hiszen nem követtek el bűncselekményt, csupán kiutasításuk végrehajtása érdekében tartják őket fogva.

RÉSZLETES MEGJEGYZÉSEK

14. §

A személyes adatok természetesen szükséges és helyes védelme sok esetben megnehezíti mind a tudományos kutatást, mind pedig a fogvatartottak jogainak védelmét. A igazságszolgáltatás működését vagy a börtönépesség társadalmi összetételét nem lehet a levéltári törvény értelmében megismerhető adatok alapján kutatni, hiszen a harminc éves adatok legfeljebb a társadalomtörténet számára érdekesek. Az adatokat nem a kutatóktól és jogvédőktől kellene védeni, hanem nekik kellene kötelezettséget vállalniuk, hogy a tudomásukra jutott személyes adatokat csak anonimizált formában használják fel. Ezért indokolt volna a szakasz kiegészítése az alábbi – új – (4) bekezdéssel:

„(4) Az 1995. évi CVII. tv. 13. § (1) bekezdésében felsorolt társadalmi szervezetek és egyházak, továbbá azok a tudományos kutatók, akiknek kutatási tervét valamely elismert kutatóhely támogatja, munkájuk során a személyes adatokat is tartalmazó nyilvántartásokba betekinthetnek, amennyiben írásban kötelezettséget vállalnak arra, hogy az adatokat kizárólag személyazonosításra alkalmatlan módon használják fel..”

A (4) bekezdés számozása (5)-re változik.

16. §

Az adattovábbítás célhoz kötöttségének a bírósággal, az ügyészséggel és a nyomozó hatósággal szemben is érvényesülnie kell. Ezért indokolt a § (1) bekezdés a/ pontjának módosítása az alábbiak szerint::

„(1) A fogvatartottak nyilvántartásából adat továbbítható

a/ [valamennyi adat tekintetében] a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság részére amennyiben az érintett személy terheltként, tanúként vagy más módon érdekeltként valamely folyamatban lévő büntetőeljárás résztvevője;

21. §; 91. §

Helyes, emberséges rendelkezés, hogy a bíróság az elítélt súlyos, az életét közvetlenül fenyegető betegsége esetén a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdését elhalaszthatja, a negyedik hónapot meghaladó terhesség esetén pedig a halasztást hivatalból is el kell rendelni. Hasonló megfontolásból indokolt volna, hogy az elítélt súlyos, az életét közvetlenül fenyegető betegsége, vagy gyógyíthatatlan, de a beteg környezetére veszélyt nem jelentő pszichiátriai megbetegedése esetén az országos parancsnok az orvosi vélemény alapján a büntetési tételtől függetlenül engedélyezhesse a szabadságvesztés három hónapot meghaladó félbeszakítását, illetve a félbeszakítás időtartamának meghosszabbítását

35-36. §§

Indokolt volna, hogy a törvényi feltételek fennállása esetén az elítélt is kérelmezhesse a szabadságvesztés fokozatának a megváltoztatását, illetve a feltételes szabadságra bocsátást. Ha az eljárás csak a bv. intézet előterjesztésére indulhat meg, az előterjesztés elmaradása a jogorvoslat lehetőségétől is megfosztja az elítéltet. Lásd erről az Általános megjegyzések 2. pontját.

56. §

Indokolt volna, hogy az intézet parancsnoka az intézet telítettsége miatt is megtagadhassa a befogadást. Lásd erről bővebben az Általános megjegyzések 5. pontját.

65. §

Az elítélt jogait felsoroló szakaszban kellene rögzíteni, hogy az elítéltnak joga van arra, hogy biztonsági felügyelet mellett, de ellenőrzés nélkül beszéljen a fogvatartotti jogok érvényesülését megfigyelő társadalmi szervezetek munkatársaival. Lásd az Általános megjegyzések 3. pontját.

65. § (2) ja/ pont

A elítélt jogosult „naponként – a szabadságvesztés fokozatainál megállapított rendelkezések szerint – a szabad levegőn tartózkodásra.” A szabadságvesztés fokozatairól szóló rendelkezések (84-86 §§) azonban nem tartalmaznak előírásokat a szabad levegőn tartózkodásra. Ez feltehetőleg figyelmetlenség következménye, ha azonban így marad, azt a gyakorlatot törvényesítheti, amely eddig csak egyes rendőrségi fogdákra volt jellemző: a szabad levegőn tartózkodás tizenöt-húsz percre rövidült. Egyébként

vitatható, lehet-e a szabad levegőn tartózkodás része a rezsimrendszernek. A szabad levegőn tartózkodás az egészség megőrzésének feltétele, így a végrehajtási szigor kedvéért semmiképpen nem korlátozható. Az lenne tehát helyes, ha az idézett törvényhely így módosulna: /az elítélt jogosult/ „naponként legalább egy óra szabad levegőn tartózkodásra”.

65. § (2) jd/ pont

/az elítélt jogosult „ a vizsgákra való felkészüléshez a 83. §-ban meghatározott tanulmányi és vizsgaszabadságra;” A 83. § (3) bekezdése szerint viszont „az elítélt a vizsgára felkészüléshez a munka alól (...) felmenthető.” Ha az intézet diszkrecionális joga, hogy biztosítja-e a szabadidőt a vizsgára való felkészülésre, akkor a tanulás nem sorolható az elítélt jogai közé.

66. § (3) bekezdés

Jelentős újítás, hogy az elítélt, ha a bíróság nem tiltotta el a közügyektől, illetve nem fosztotta meg a szülői felügyeleti jogától, ezeket a jogait továbbra is gyakorolhatja. A választójog megőrzése alkotmányossági problémát is felvet, hiszen a magyar választási rendszerben, akinek választójoga van, az választható is. Vagyis az elítéltet akár országgyűlési képviselővé is meg lehet választani. Mindennek ellentmond, hogy a 200. § (2) és (3) bekezdése értelmében a büntetés-végrehajtási bíró mindenképpen felhívja például a népképviselői szerv figyelmét, hogy az elítélt tagságát szüntesse meg, akár kimondta az ítélet a közügyektől való eltiltást, akár nem.

84 – 86. §§

Az elítéltek rezsimbe sorolásáról lásd részletesen az Általános megjegyzések 4. pontját A Javaslat bevezeti a közvetlen ellenőrzés nélküli családi látogatás gyakorlatát, amely még a szigorú rezsimbe sorolt fegyházaknak is jár a fogházaknak azonban nem. A Javaslat szószólói szerint ezt az magyarázza, a fegyházbüntetésüket töltők évente tizenöt napra kapnak rövid távú eltávozást, vagyis kevésbé van szükségük a családi látogatásra. Mégis visszás, hogy éppen a legkisebb súlyú bűncselekmények elkövetői nem részesülhetnek abból az örömből, amely a többi elítéltnak kijár.

87. §

A biztonsági értékelés és az abból következő besorolási eljárás jelentős mértékben meghatározza az elítélt szabadságkorlátozásának mértékét. Ezért nem elegendő az elítéltet tájékoztatni a döntésről. A döntést indokolni is kell, és biztosítani kell az elítélt számára a jogorvoslati lehetőséget. Lásd erről bővebben az Általános megjegyzések 2. és 4. pontját. Ennek alapján a szakasz (4) bekezdése az alábbiak szerint változna és egy új (5) bekezdéssel egészülne ki:

„(4) A biztonsági értékelés eredményé[ről az elítéltet tájékoztatni kell.] t indokolt határozatban kell az elítélttel közölni.

(5) Az elítélt évente egy alkalommal a határozat felülvizsgálatát kérheti a büntetés-végrehajtási bírótól”

89. §.

Itt kellene következnie az EVSZ-nek. Megszűnésének magyarázata a Javaslat indokolásából is hiányzik. Lásd még az Általános megjegyzések 1. pontját.

91. §

Lásd a 21. §-nál írottakat.

93. §

A szakasznak ki kellene mondania, hogy átszállítás esetén az elítélt számára a következő napon meleg ételt kell biztosítani.

94. §

Valószínűleg tévedés folytán maradt ki a szövegből, hogy az elítélt példamutató magatartásáért stb. (lásd a Bvtvr. 41.§ (1) bekezdését nemcsak katasztrófa helyzetben jutalmazható. Ha a szöveg így maradna, a fenytésekkel ellentétben jutalmazásra csak igen ritkán kerülhetne sor.

101. §

A szakasz (2) és (3) bekezdésének megvalósulása csak akkor biztosítható, ha az intézet a levelezésről olyan nyilvántartást vezet, amely rögzíti a levelek kiadásának és továbbításának, illetve érkezésének idejét.

105. §

Jelentős előrelépés, hogy a (2) bekezdés értelmében az elítélt nyilvántartott kapcsolattartóját hetenként felhívhatja. A bekezdés ellentmond a 84. § (2) ja/ és a 85. § (2) ja/ pontjának. Indokolt volna, hogy a jogszabály kimondja, a sikertelen hívás nem számít telefonbeszélgetésnek.

113. §

A biztonsági elkülönítés biztonsági intézkedés, de időtartama és végrehajtásának módja szerint büntetés is, amelynek a kiszabásához nem kapcsolódnak azok a jogorvoslati lehetőségek, amelyek a magánelzárás fegyelmi büntetés kiszabásakor megilletik az elítéltet. Ezt a visszásságot úgy lehetne enyhíteni, ha a törvény kimondaná, amennyiben az elítélt a biztonsági elkülönítésére okot adó magatartása miatt magánelzárás fenytésben részesül, ennek időtartamába a biztonsági elkülönítésben töltött idő beleszámít.

114. §

A szakasz (1) bekezdése szerint különleges biztonságú zárkába illetve körletre az elítélt élete vagy testi épsége védelmében helyezhető el. A Javaslatból tehát kimaradt, hogy az elhelyezésnek az elítélt veszélyessége is oka lehet. Ha a különleges elhelyezés kizárólag az elítélt védelmét szolgálja, mi indokolja a magánál tartható tárgyak körének és mennyiségének korlátozását? A gyakorlatban a különleges biztonsági zárkába vagy körletre helyezés sok esetben a büntetés egész ideje alatt, azaz sok éven át fennmarad, sok esetben nem az elítélt akut veszélyessége, hanem az általa elkövetett bűncselekmény súlya, jellege, vagy éppen társadalmi visszhangja miatt. Ilyen esetben a huzamos fogvatartás a különleges biztonságú zárkában a büntetés embertelen kiegészítése. Valószínűleg indokolt volna, hogy a különleges biztonságú zárkában való elhelyezést egy év elmúltával egy olyan szakértői bizottság vizsgálná felül, amelyben orvosok, pszichiáterek is részt vesznek.

115. §

Az (5) bekezdés értelmében az elítélt – de ez vonatkozik az előzetesen letartóztatottra is – előállításánál a vezetőbilincs eltávolítására az ügyész vagy a bíróság sem adhat utasítást. Ez ellentmond annak az elvnek, hogy a tárgyalóteremben a bíró utasításainak mindenki köteles eleget tenni. De visszas helyzeteket idézhet elő akkor is, ha a vádlottat a tárgyalás során felmentik, vagy előzetes letartóztatását megszüntetik.

122. §

Jelentős pozitív változás hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásának jogszerűségét a parancsnok köteles megvizsgálni, és álláspontjáról értesítenie kell azt a személyt, akivel szemben a kényszerítő intézkedést alkalmazták.

123. §

A szövegezés szerint kényszerítő eszköz egyebek közt azzal szemben alkalmazható, aki elítélt vagy az intézet személyi állományának tagja ellen támad. Eszerint külső látogató védelmében kényszerítő eszköz nem alkalmazható?

128. 130. és 166. §§

Az Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezte azokat a jogszabályhelyeket, amelyek a büntetés-végrehajtás hivatásos állományának tagjait felhatalmazták, hogy fogvatartott szökésének megakadályozására, vagy szökése esetén elfogására fegyvert használjanak. A felhatalmazó jogszabályok kikerültek a szövegből, de nyilvánvalóan elnézésből benne maradtak azok, amelyek nőekkel és fiatalokkal szemben szökés esetén eddig is tiltották a lőfegyverhasználatot.

148. §

A munka díjazásával és a foglalkoztatott elítélt nyugdíjával kapcsolatos véleményt lásd az Általános megjegyzések 7. pontjában.

149. § (49 és (5) bekezdés

Nem világos a két bekezdés viszonya. Az (5) bekezdés értelmében az elítéltnek a bv. orvos által felírt gyógyszerert térítésmentesen kell biztosítani. Akkor mi a (4) bekezdés értelme?

152. § (1) bekezdés

Mi az oka annak, hogy az elítélt az orvosi dokumentációkat nem tarthatja magánál? Az egészségi állapotra vonatkozó adatok különleges személyi adatok. Az adat birtokosának megfosztása attól, hogy az ezen adatokat tartalmazó dokumentációt magánál tarthassa, alapos indokolást követel.

158. § (3) bekezdés

Indokolt volna a gyógyító-nevelő csoportban való elhelyezés időtartamát a kényszergyógyítás időtartamához kötni: az elítélt mindaddig gyógyító-nevelő csoportban maradhat, ameddig kényszergyógyítása folyamatban van. Szükség esetén ennél tovább is, de elhelyezésének időtartama ebben az esetben sem haladhatja meg az egy évet.

175. §

A szabadságvesztést követő kiutasítás végrehajtásának előkészítése harminc napnál jóval hosszabb időt vesz igénybe. Ezért ésszerű az idegenrendészeti hatóságot hat hónappal a szabadulás előtt értesíteni a kiutasított külföldi várható szabadulásáról. Ennyi idő alatt talán sikerül beszerezni számára a hazatéréshez szükséges iratokat, s a külföldinek nem kell további hónapokat idegenrendészeti őrizetben töltenie.

215. § (3) bekezdés

Indokolt volna, hogy az IMEI a szakvéleményt a beteg jogi képviselőjének, ennek híján a betegjogi képviselőnek is elküldje.

277. §, 280. §

A két szakasz között ellentmondás van. Ha az előzetes letartóztatottra vonatkozó szabályokról, különösen kapcsolattartásáról a rendelkezési jogkör gyakorlója (ügyész, bíró) dönt, indokolatlan ugyanezeket a jogokat biztosítani az intézet parancsnokának. Valójában csak sürgős esetben indokolt, hogy az intézet parancsnoka az előzetes letartóztatás körülményeire vonatkozó döntést hozzon. E döntés azonban csak akkor maradhat érvényben, ha azt a rendelkezési jog gyakorlója utólag jóváhagyja. Lásd erről még az Általános megjegyzések 11. pontját.

289. § (2) bekezdés

Jelentős pozitív változás, hogy az előzetesen letartóztatottnak lehetővé kell tenni, hogy a letartóztatás elrendelésétől számított 72 órán belül látogatót fogadjon és csomagot vehessen át.

293. §, 294. §

Indokolt volna, hogy a meghatalmazással még nem rendelkező védő beléptetésére vonatkozó rendelkezések, amelyek jelenleg a 6/1996. IM rendelet 55. §-ában található bekerüljenek a készülő kódexbe.

312. §

Pozitív elhatározás, hogy a javaslat szabályokat fogalmaz meg az idegenrendészeti őrizet végrehajtásáról. E szabályoknak azonban egyértelművé kellene tenniük, hogy az idegenrendészeti őrizetet a fogházbüntetés rezsimjénél is enyhébb körülmények között kell végrehajtani, hiszen az őrizetben tartott külföldiek nem büntetésüket töltik a határőrség fogdájában. Lásd erről még az Általános megjegyzések 12. pontját.

Záradék

A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvényjavaslat véleményezésére az Igazságügyi Minisztérium kérte fel a Magyar Helsinki Bizottságot. A fenti véleményt a Bizottság két munkatársa, dr. Somogyi János és dr. Kádár András Kristóf értékelésének figyelembe vételével Kőszeg Ferenc állította össze.

Budapest, 2004. augusztus 25.